

<p>הנחיה מספר 16.6 – ייצוג עובדי מדינה וכיסוי חבותם בתביעות אזרחיות</p>	<p>הנחיות פרקליט המדינה</p>
<p>עדכון אחרון: כ"ב טבת תשע"ט, 30 דצמבר 2018</p>	<p>2 ינואר 1994; 1 ינואר 2003; 18 מרץ 2007</p>

16.6 ייצוג עובדי מדינה וכיסוי חבותם בתביעות אזרחיות

מטרתה של הנחיה זו לקבוע אמות מידה בשאלה אימתי הפרקליטות תייצג עובד מדינה בתביעה אישית המוגשת נגדו, והמדינה תכסה את חבותו, ואימתי לא יעשה כן. בפועל עיקר המקרים המתעוררים בהקשר זה הם בתביעות נזיקין, ומשכך עיקר ההנחיה מכוון אליהם. לצד כך, כוחם של העקרונות המובאים בהנחיה יפה גם לתביעות בעילות שאינן נזיקיות, בשינויים המחוייבים.

כללי:

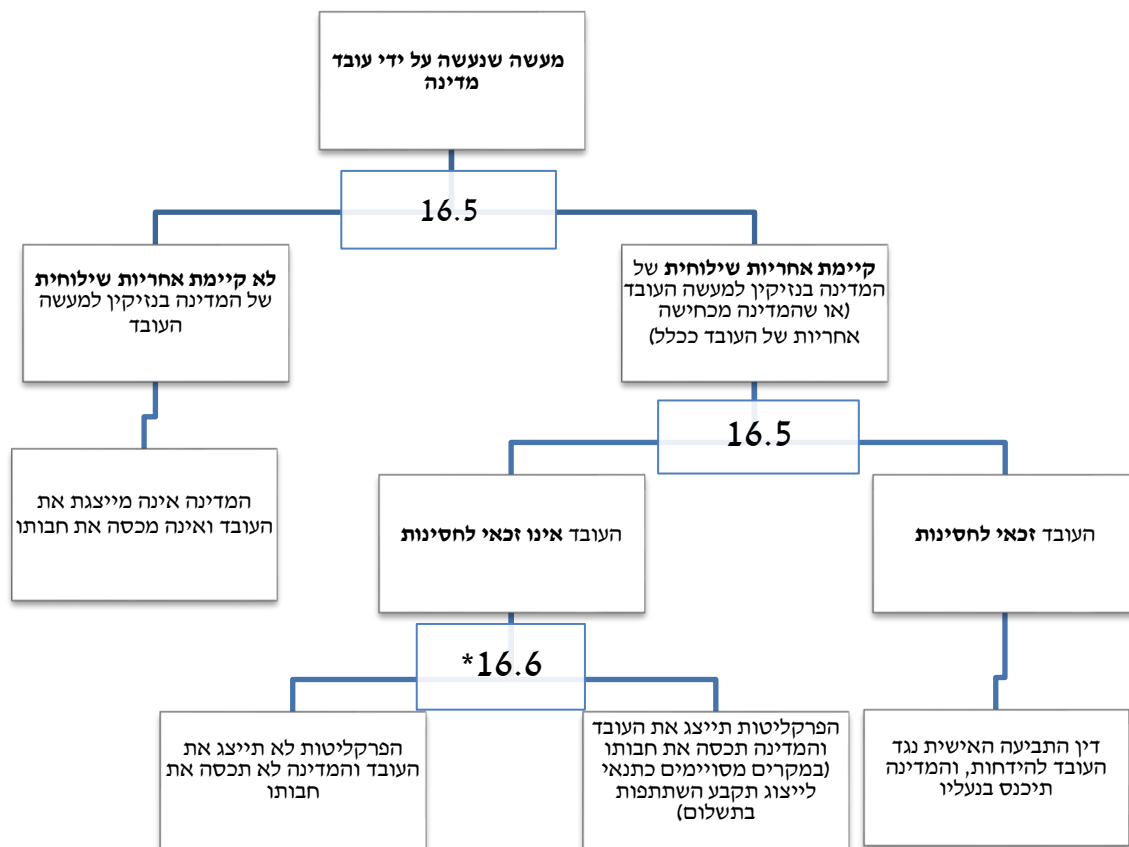
ככלל, תנאי מקדים לייצוג של עובד מדינה בתביעת נזיקין ולכיסוי חבותו, הוא שקמה למדינה אחריות שילוחית למעשה ("מעשה" – לרבות מחדל) של עובד המדינה.¹ התוויית שיקול הדעת ביחס לשאלה האם קמה למדינה אחריות שילוחית נעשית בהנחיה 16.5 להנחיות פרקליט המדינה בדבר: "אחריות שילוחית של המדינה וחסיונות עובדי ציבור בנזיקין".

שאלת ייצוג העובד וכיסוי חבותו בתביעת נזיקין לא מתעוררת במקרים שבהם מוצאת תעודת הכרה בחסיונותו של העובד מפני תביעה אישית נגדו בהתאם לסעיף 7 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] (להלן: "פקודת הנזיקין"). זאת מפני שבמקרים אלו התביעה נגד העובד נדחית והמדינה נכנסת בנעליו. התוויית שיקול הדעת בשאלת קיומה של חסיונות נעשית אף היא בהנחיה 16.5.

שאלת הייצוג וכיסוי חבותו של עובד המדינה בתביעת נזיקין - נושא הנחיה זו - מתעוררת אפוא ככלל, באותם מקרים שבהם קמה למדינה אחריות שילוחית, אך לא קמה לעובד חסיונות אישית מפני התביעה נגדו.

להלן תרשים סכמטי לסיוע בהבנת היחס בין השאלות השונות:

¹ ייצוג כמובן אפשרי גם במקרים שבהם המדינה מכחישה אחריות של העובד ככלל.

*ההנחיה מתייחסת בעיקרה לייצוג וכיסוי חבות בתביעות נזיקין, ובהתאם, לכך מתייחס התרשים. כאמור, עקרונותיה של ההנחיה יפים גם לעילות תביעה שאינן נזיקיות, בשינויים המחוייבים.

א. המסגרת הנורמטיבית ועקרונות כלליים

1. הסמכות לייצוג עובד ציבור מעוגנת בהוראת סעיף 2 לפקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש] (להלן: "פקודת סדרי הדין"), שלפיה היועץ המשפטי לממשלה רשאי לייצג עובדי ציבור הנתבעים מכוח תפקידם.
2. התכלית העומדת ביסוד הסמכות לייצוג עובד ציבור עניינה בכך שעובד ציבור, אף שהוא נתבע אישית, התביעה נגדו היא פועל יוצא מפעולתו כעובד ציבור. לפיכך, כאשר התביעה היא תולדה של פעילותו של הנתבע בתפקידו כעובד ציבור, או קשורה לתפקידו כעובד ציבור, יש הצדקה עקרונית לייצוגו על ידי היועץ המשפטי לממשלה או נציגו.
3. מעבר לאמור, למדינה יש עניין בתביעה נגד עובדיה, כמי שנושאת באחריות למעשי העובדים שנעשו במסגרת מילוי תפקידם, לרבות אחריות שילוחית עת מדובר בתביעות נזיקין, ולעתים אף אחריות ישירה.

4. זאת ועוד, ככלל, המדינה מבצעת את פעולותיה באמצעות עובדיה. ביצוע פעולות חושף את העובדים, לא פעם, לתביעות אזרחיות, זאת בין היתר משום שהפעלת סמכויות על ידי עובדי המדינה לשם הגשמת אינטרסים ציבוריים, במקרים רבים משליכה, מטבע הדברים, על הפרט או הציבור. ביתר שאת כך שעה שתפקיד עובד המדינה כרוך בהפעלת סמכויות שלטוניות.
5. על אף הסיכון להיתבע, הכרוך במילוי תפקידם, עובדי המדינה אינם נדרשים ואינם מצופים לבטח עצמם בביטוח אחריות מקצועית, משום שככלל, בהתאם לפקודת סדרי הדין ותכליתה, ובהעדר נסיבות מיוחדות, הפרקליטות מייצגת את עובדי המדינה שעה שהם נתבעים לדין בנוגע למעשה שעשו כעובדי המדינה, והמדינה נושאת בעלויות ההליך ובתשלום לתובע ככל שהושת.
6. התנערות המדינה ממעשיהם של עובדי המדינה שנעשו במילוי תפקידם כעובדי המדינה, בדרך של חשיפתם לתביעה אישית שאינה מגובה בייצוג הפרקליטות ובכיסוי חבות העובד, עלולה להביא להרתעת יתר של עובדי המדינה, ולריפוי ידיהם ממילוי תפקידם הציבורי.
7. התנערות שכזו אף דורשת מן הפרט הניזוק ממעשה שנעשה מטעמה של המדינה, לנהל ריב כפול - נגד העובד ונגד המדינה, ועלולה לחשוף אותו למצב שבו לא יוכל להיפרע את מלוא נזקיו בתביעתו את עובד המדינה.
8. מאידך גיסא, ייצוג העובד על ידי המדינה ונשיאה בתשלום שיושת עליו, כאשר העובד פעל ביודעין על מנת לגרום נזק ופגע באדם, גם הוא בעייתי, שכן הוא משדר מסר של גיבוי המדינה לפעילות לא חוקית של עובדיה. בוודאי עת הורשע העובד בפלילים עקב כך.
9. לנוכח האמור לעיל, יש להכריע בכל מקרה על פי נסיבותיו, כפי שיפורט להלן.
10. יובהר, כי גם אם המדינה תייצג את העובד, אין באמור משום הבלגה על פעולה בלתי תקינה של עובד המדינה שבשלה הוגשה תביעה נגדו או משום הקלת ראש לגביה. למדינה כלים מגוונים להתמודד עם התנהלות של עובד המדינה שסטה סטייה חמורה מנורמת ההתנהלות של עובד ציבור. בכלל זה הליכים מנהליים, פיקודיים (במקרים של שוטרים וחיילים), משמעתיים ופליליים. כמו כן, ניתן להתנות את ייצוג העובד בהשתתפותו בסכום החיוב או חלקו, ככל שייפסק, כמפורט בהמשך הנחיה זו. כל מקרה מחייב התאמת הכלי לנסיבותיו.
- במקרים בהם המדינה מחליטה לייצג את עובד המדינה אף על פי שהיא סבורה שהתנהגות העובד הייתה בלתי ראויה, כתב ההגנה מטעם המדינה יבהיר כי המדינה רואה את ההתנהגות כבלתי ראויה.

ב. אופן קבלת החלטה בדבר ייצוג עובד המדינה וכיסוי חבותו

11. החלטה על ייצוג עובד מדינה וכיסוי חבותו מחייבת בדיקה של כלל החומר הרלוונטי ובמקרים המצריכים זאת גם ראיון עם העובד הנתבע.

12. הלשכה המשפטית של המשרד הרלוונטי תעביר חוות דעת לצורך קבלת החלטה בדבר ייצוג עובד המדינה וכיסוי חבותו, אשר תתייחס להיבטים העובדתיים והמשפטיים, והיא תהיה שותפה בגיבוש העמדה שתוגש במסגרת הייצוג.

13. החלטה בדבר ייצוג תתקבל בשלבים ראשוניים של הטיפול בתיק.

14. החלטה לפיה אין לייצג את עובד המדינה או שיש להתנות את ייצוגו בהשתתפות בחיוב, ככל שיחוייב, ובדבר גובה ההשתתפות, ועמדות ביחס למקרים המעוררים מורכבות יתרה או רגישות מיוחדת, תגובשנה תוך התייעצות עם מרכז תחום הניקין במחלקה האזרחית בפרקליטות המדינה, והן טעונות אישור פרקליט המחוז. בהתאם לצורך יש להביא הדברים גם לפני המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים), בכלל זה לשם הכרעה במחלוקות ככל שהתעוררו, או אם הנושא מעורר רגישות מיוחדת.

15. הוחלט כי יש מקום לייצג את עובד המדינה, תיבחן האפשרות להגיע להסדר מוסכם עם התובע להוצאת עובד המדינה מן התביעה ולניהול התביעה מול המדינה בלבד, תוך שהמדינה תבוא בנעלי עובד המדינה.

16. טרם קבלת החלטה בדבר הייצוג, וכל עוד הנושא בבדיקה, אין מניעה להגשת בקשת ארכה להגשת כתב הגנה בשם עובד המדינה, בכפוף להסכמה, ככלל בכתב, של העובד לכך, ותוך הבהרה, במקרים המתאימים, שסוגיית הייצוג נבדקת ומצריכה זמן נוסף.

17. התבררה למדינה במהלך ההליך תמונה עובדתית שונה מזו שהייתה ידועה למדינה בעת קבלת החלטתה לייצג את העובד, באופן המעלה שאלה לגבי המשך ייצוגו – יובא העניין לפני המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים) לשם החלטה בעניין, בשים לב למכלול נסיבות העניין.² פניה למשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים) תעשה תוך התייעצות עם מרכז תחום נזיקין בפרקליטות המדינה ועם הגורם המטפל מטעם המשרד הממשלתי הרלוונטי, ועל דעת פרקליט המחוז.

ג. שאלת הייצוג – התוויית שיקול הדעת

18. כאמור, ככלל, המקרים שבהם עשויה להתעורר שאלת ייצוג עובד המדינה ונשיאה בחבותו, הם מקרים שקמה בהם אחריות שילוחית למדינה, ואולם לא מתקיימים בהם התנאים להכרה בחסינות העובד.

² בכלל זה תינתן הדעת גם לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986 (להלן: "כללי האתיקה"), כאשר הפסקת ייצוג, ככל שיוחלט על כך, תעשה בהתאם לכלל 13 לכללי האתיקה ולתקנה 473 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (ביום 5.9.2019 עתידות להיכנס לתוקפן תקנות סדר הדין האזרחי התשע"ט-2018, במסגרתן מוסדר הנושא של הפסקת ייצוג בתקנה 172).

מקרים שבהם הפרקליטות תייצג בדרך שגרה את עובד המדינה ותכסה את חבותו

19. ככלל וכבדרך שגרה, הפרקליטות תייצג עובד מדינה והמדינה תכסה את חבותו אם הוא נתבע בנזיקין בגין מעשה שביצע תוך כדי עבודתו, והמעשה לא נעשה ביודעין מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו, והעובד אינו זכאי להכרה בחסינות רק משום שהמעשה לא נעשה במסגרת תפקיד שלטוני (כגון, כשעובד תחזוקה במוסד ממשלתי נתבע בגין אירוע שנבע מתחזוקה לקויה של המבנה שעליו אחראי העובד). זאת, גם אם מדובר בביצוע לא נאות של התפקיד וגם אם הוא נעשה לכאורה ברשלנות.

20. הפרקליטות, ככלל, תייצג את העובד והמדינה תכסה את חבותו גם בתביעות אזרחיות שהוגשו בעילות שאינן נזיקיות, וזאת, כל עוד התנהלות העובד מושא התביעה נעשתה תוך כדי עבודתו כעובד המדינה ולמען מטרות התפקיד, והמעשה לא נעשה ביודעין מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו. זאת, גם אם מדובר בביצוע בלתי נאות של התפקיד. כך למשל עשוי להיות כשעובד ביקש לבצע התקשרות חוזית מטעם המדינה במצבים בהם אינו מוסמך לכך.

21. בכל מקרה, ייצוג העובד ייעשה בכפוף להסכמתו לקו ההגנה של המדינה, ובכפוף להנחיות היועץ המשפטי לממשלה, הנחיות פרקליט המדינה והנחיות המשנה לפרקליט המדינה, לרבות האמור בהנחיית פרקליט המדינה 16.1 בדבר: "עקרונות בכתיבת כתב הגנה מטעם המדינה" והנחיית פרקליט המדינה 16.11 בדבר: "גיבוש כתב הגנה מטעם המדינה עת קיים הליך פלילי או משמעתי מקביל". האמור לעיל יחול גם במקרים שבהם המדינה לא צורפה אף היא כנתבעת. אם העובד אינו מסכים לכך – המדינה לא תייצגו, ולא תישא בחבותו.

22. הפרקליט ידאג להחתמת העובד על ייפוי כוח מתאים, בהתאם לנוסח המסגרת המצורף להנחיה זו, שיכלול את ההתניה האמורה. מאחר שהמדינה היא זו שתישא בעלויות ההליך, לרבות התשלום לתובע, ככל שייפסק, בייפוי הכוח האמור מעוגנת אף הוראה בדבר המחאת זכותו של העובד לגבות את הוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד שייפסקו לטובתו בהליך, אם יפסקו כאלה, אל המדינה.

המקרים שבהם מתעוררת שאלת ייצוג העובד וכיסוי חבותו - מקרי הסטייה החמורה מנורמת**ההתנהגות המצופה מעובדי מדינה**

23. כאמור, ככלל, תנאי מקדים לייצוג עובד מדינה הוא שקמה למדינה אחריות שילוחית למעשה של עובד המדינה.³ מקרים בהם אין אחריות שילוחית למדינה יוצאים מגדר הנחיה זו.

24. השאלה האם יש מקום שהפרקליטות תייצג את עובד המדינה והאם נכון וראוי שהמדינה תכסה את חבותו, מתעוררת בדרך כלל כאשר מעשהו של עובד המדינה מקים למדינה אחריות

³ התווית שיקול הדעת ביחס לשאלה האם קמה למדינה אחריות שילוחית נעשית בהנחיית פרקליט המדינה 16.5 בדבר "אחריות שילוחית של המדינה וחסינות עובדי ציבור בנזיקין".

שילוחית, אך נעשה תוך סטיה חמורה מנורמת ההתנהגות המצופה מעובד המדינה, ואשר עולה כדי מעשה שנעשה ביודעין בכוונה לגרום נזק או מתוך שוויון נפש כלפי אפשרות גרימתו. זאת, בין שתפקידו של העובד הוא שלטוני ובין אם לאו.

25. אין בעובדה שהעובד פעל לכאורה ביודעין בכוונה לגרום נזק או מתוך שוויון נפש כלפי אפשרות גרימתו או תוך סטיה חמורה מסטנדרט התנהגות ראוי, כשלעצמה, כדי לשלול בהכרח מהעובד ייצוג על ידי הפרקליטות (ובתנאי מקדים כאמור שקמה אחריותה השילוחית של המדינה למעשה). עם זאת, כל מקרה צריך להישקל לגופו לפי קריטריונים שיפורטו. בנוסף, המדינה תייצג עובד רק בכפוף לכך שהעובד יקבל על עצמו את קו ההגנה של המדינה, שייגזר גם מהנחיות פרקליט המדינה 16.1 ו- 16.11, לרבות הודאתה באחריות מקום שבו כך יש לעשות, לדעת המדינה, ובאופן שיעלה בקנה אחד עם טענות המדינה במישור הפלילי או המשמעתי ככל שנקט הליך במישורים אלה (כמפורט להלן). במקרים המתאימים אף בתנאי שהעובד ישתתף בסכום התשלום לתובע שיושת בהליך האזרחי, ככל שיושת, כמפורט בפרק ו' להלן. על כל מקרה להיבחן לגופו על פי מכלול נסיבותיו.

במקרים בהם המדינה מחליטה לייצג את עובד המדינה על אף שהיא סבורה שהתנהגות העובד הייתה בלתי ראויה, כתב ההגנה מטעם המדינה יבהיר כי המדינה רואה את ההתנהלות כבלתי ראויה.

26. במסגרת בחינת שאלת ייצוג העובד וכיסוי חבותו יש לקחת בחשבון, בין היתר, את השיקולים הבאים:

- (1) התביעה נגד עובד הציבור, אף כאשר הוא נתבע אישית, היא פועל יוצא מפעולתו כעובד ציבור;
- (2) עובדי ציבור עומדים פעמים רבות מול מצבים קשים ולעתים הם כושלים בהם;
- (3) עובדי המדינה אינם נדרשים ואינם מצופים לבטח את עצמם באחריות מקצועית;
- (4) הרצון לשדר לעובדי מדינה שיש התנהגות שלא ניתן לעבור עליה לסדר היום (לא רק בהיבט הפלילי או המשמעתי) ועל כן לעתים אין מקום לייצוג עובד מדינה שסטה סטיה חמורה מתפקידו;
- (5) נסיבותיו של כל מקרה ומקרה.⁴

ייצוג עובד מדינה עת מתנהל או התנהל נגדו הליך פלילי או משמעתי מקביל (לרבות חקירה)

27. בפרקטיקה, שאלת ייצוג העובד בתביעות נזיקין מתעוררת בעיקר בתיקים שבהם נתבע עובד המדינה בשל התנהלות שבגינה התנהל נגדו הליך פלילי או משמעתי שהסתיים בהרשעתו (הרשעה להלן, לרבות "אי הרשעה" הכוללת קביעה שהנאשם ביצע את העבירות המיוחסות לו,

⁴ לפירוט נרחב של השיקולים ראו פרק א' לעיל.

לפי סעיף 71א לחוק העונשין, התשל"ז-1977), או כשמתנהל נגדו הליך פלילי או משמעתי תלוי ועומד במקביל לניהול התביעה האזרחית (הליך פלילי או משמעתי: לרבות חקירה).

28. קיומם של הליכים פליליים או משמעתיים במקביל לניהול ההליך האזרחי מעורר מורכבות.

29. החלטה בדבר הייצוג במקרים אלו, לרבות גיבוש העמדה לגוף התביעה, תתקבל בתיאום עם הגוף החוקר או הגוף התובע, לפי העניין (במקרה של חקירה - האחראי על החקירה, במקרה של הליך פלילי המנוהל על ידי הפרקליטות - הפרקליט הפלילי; במקרה של הליך פלילי המנוהל על ידי גוף אחר - כגון המשטרה - התובע מטעם אותו גוף יחד עם הייעוץ המשפטי של אותו גוף, לפי העניין; במקרה של הליך משמעתי המנוהל מטעם המדינה - התובע המשמעתי). ההחלטה תתקבל בהתייעצות עם היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי הרלוונטי והיא טעונה אישור פרקליט מחוז. במקרה של מחלוקות, יובא העניין להכרעה של המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים).

30. להלן הנחיות פרטניות נוספות לגבי סוגי המקרים המתעוררים.

ייצוג עובד המדינה במקרים בהם נפתחה נגדו חקירה אך טרם הוחלט אם יוגשו נגדו כתב אישום או תובענה משמעתית

31. במקרים בהם טרם הוחלט אם יוגשו כתב אישום או תובענה משמעתית, שאלת הייצוג תיבחן בהתאם למידע הקיים באותה עת בידי רשויות החקירה. ההחלטה תתקבל בתיאום עם הגוף שאמון על החקירה הפלילית/המשמעתית, ובהתייעצות עם היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי הרלוונטי והיא טעונה אישור פרקליט מחוז. במקרה של מחלוקות, יובא העניין להכרעה של המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים).

32. כיון שטרם התקבלה הכרעה על ידי רשויות החקירה, יובהר לעובד כי עמדת המדינה בשאלת הייצוג עשויה להשתנות עם קבלת החלטה על הגשת כתב אישום או תובענה משמעתית או על סגירת תיק.

ייצוג עובד המדינה במקרים בהם נוהלה נגדו חקירה פלילית או משמעתית והוחלט לסגור את התיק

33. במקרים בהם הוחלט לסגור את תיק החקירה הפלילי או המשמעתי מהטעם של העדר ראיות מספיקות או מהטעם של "נסיבות העניין בכללותן אינן מתאימות להעמדה לדין", תיבחן שאלת הייצוג בהתאם למידע הקיים בתיק החקירה ולנימוקים שעמדו בבסיס ההחלטה בדבר סגירת תיק החקירה. ההחלטה בנוגע לייצוג תתקבל בתיאום עם הגוף שאמון על החקירה הפלילית/המשמעתית ובהתייעצות עם היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי הרלוונטי והיא טעונה אישור פרקליט מחוז. במקרה של מחלוקות, יובא העניין להכרעה של המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים).

34. במקרים בהם התיק נסגר "מחוסר אשמה", קיום החקירה לא ימנע את מתן הייצוג.

35. במקרים בהם נסגר התיק מהטעם שלא ניתן לנהל הליך פלילי או משמעותי בשל התיישנות, מות החשוד, קורבן עבירה המסרב להעיד וכד', תיבחן שאלת ייצוג עובד המדינה בהתאם לנסיבות המקרה ולמידע הקיים בתיק החקירה. ההחלטה בנוגע לייצוג תתקבל בתיאום עם הגוף שאמון על החקירה הפלילית/המשמעתית ובהתייעצות עם היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי הרלוונטי והיא טעונה אישור פרקליט מחוז. במקרה של מחלוקות, יובא העניין להכרעה של המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים).

ייצוג עובד המדינה לאחר הגשת כתב אישום או תובענה משמעתית

36. המדינה מדברת "בקול אחד", ולפיכך, כאשר הוגש כתב אישום או תובענה משמעתית, ככלל, המדינה לא תכחיש טענות עובדתיות הנטענות בכתב התביעה התואמות את הטענות העומדות בבסיס כתב האישום הפלילי או התובענה המשמעתית. כאשר הסתיים ההליך בהרשעת העובד, ככלל, המדינה לא תכחיש טענות התואמות לקביעות שנקבעו בגדרי פסק דין מרשיע חלוט נגד העובד, וכן טענות שנטענו בכתב האישום או בתובענה משמעתית, אף אם אלה לא אומצו בפסק הדין, ובלבד שקביעות אלה לא נדחו בפסק הדין. המדינה ככלל אף לא תכחיש טענות אשר תואמות ממצא עובדתי שנכלל בפסק דין מוכה חלוט, ככל שפסק הדין ניתן לגופו של עניין לאחר שמיעת ראיות, ומדובר בממצא פוזיטיבי ברור שהיה דרוש לצורך הכרעה בשאלה שהיתה שנויה במחלוקת בהליך הפלילי או המשמעותי (לפירוט ראו: הנחיה 16.11 להנחיות פרקליט המדינה הקובעת הנחיות במקרים שכאלו, וכן חריגים מצומצמים בעניינים).

37. הלכה למעשה, לא אחת, משמעות הדבר היא כי התיק האזרחי ינוהל בשאלת הקשר הסיבתי או הנזק בלבד, והכל כמפורט בהנחיה 16.11 להנחיות פרקליט המדינה.

38. בעת בחינת שאלת ייצוג העובד בהליך האזרחי לאחר הגשת כתב אישום או תובענה משמעתית יש להבחין בין ארבעה מצבים:

א. מקרים שבהם ההליך הפלילי או המשמעותי נגד העובד **הסתיים בזיכוי חלוט**:

במקרים כאלה, ככלל, אין מניעה שהפרקליטות תייצג את עובד המדינה, ובלבד שהעובד קיבל על עצמו את קו ההגנה של המדינה, ככלל זה בהתאם להנחיה 16.11. עם זאת, אם הזיכוי היה מחמת הספק בלבד, יישקל המקרה לפי נסיבותיו תוך מתן משקל לקביעות העובדתיות שנקבעו בפסק הדין.

ב. מקרים שבהם ההליך הפלילי או המשמעותי נגד העובד **הסתיים בהרשעה חלוטה** ומדובר בביצוע לא נאות של התפקיד:

במקרים כאלה, תיבחן השאלה האם עובד המדינה ראוי לייצוג. אם ייקבע שהעובד ראוי לייצוג, הפרקליטות תייצג את עובד המדינה, ובלבד שהעובד קיבל על עצמו את קו ההגנה של המדינה, לרבות הסכמתו לאי כפירה בטענות עובדתיות אשר תואמות קביעות של

ערכאה שיפוטית בפסק הדין המרשיע והחלוט, ובטענות עובדתיות שנטענו בכתב האישום או בתובענה המשמעתית ושלא נדחו במסגרת ההכרעה בהליך הפלילי או המשמעת. כן תידרש הסכמתו לקבלת התביעה במקרים המתאימים, בהתאם להנחיה 16.11. במקרים אלו כתב ההגנה מטעם המדינה יבחר כי המדינה רואה בהתנהגות התנהגות בלתי ראויה.

ג. מקרים שבהם ההליך הפלילי או המשמעת נגד העובד **טרם הסתיים**, אך עובד המדינה **מודה** בטענות העובדתיות כלפיו באותו הליך:

גם במקרים אלה תיבחן תחילה השאלה האם עובד המדינה ראוי לייצוג. אם ייקבע שהעובד ראוי לייצוג, הפרקליטות תייצג את העובד, ובלבד שהעובד קיבל על עצמו את קו ההגנה של המדינה, לרבות הסכמתו לאי כפירה בטענות עובדתיות הנטענות בכתב התביעה התואמות את הטענות נגד העובד בכתב האישום הפלילי או בתובענה המשמעתית שבהן הוא מודה כאמור, והסכמתו לקבלת התביעה במקרים המתאימים, בהתאם להנחיה 16.11.

במקרים שבהם אף שהעובד מודה בטענות העובדתיות כלפיו בהליך הפלילי או המשמעת, עדיין קיים צורך לניהול התיק האזרחי בשאלת החבות, למשל, בשאלת אשם תורם, או בשאלות החורגות מהטענות בהליך הפלילי או המשמעת, ובכל מצב בו צפויה העדת העובד במסגרת ההליך האזרחי, ייבחן האם קיים חשש לניגוד עניינים בייצוג על ידי הפרקליטות, וככל שכך, הפרקליטות לא תייצג את עובד המדינה.

ד. מקרים שבהם ההליך הפלילי או המשמעת נגד העובד **טרם הסתיים**, ועובד המדינה **כופר** בטענות העובדתיות כלפיו באותו הליך:

במקרים כאלה, הפרקליטות לא תייצג את העובד בשל חשש לניגוד עניינים.

ככלל, במקרים מעין אלו, יש לשקול את האפשרות להגיש בקשה לעיכוב ההליך האזרחי, או לדחיית מועד להגשת כתב ההגנה, שאז יקל יותר לקבל החלטה בשאלת הייצוג. זאת, בהתאם לשיקולים המותווים בהנחיית פרקליט המדינה 16.11 בדבר: "גיבוש כתב הגנה מטעם המדינה עת קיים הליך פלילי או משמעת מקביל".

39. לצורך קבלת החלטה בשאלת ייצוג העובד בהליך האזרחי, במקרים שבהם מתקיים או התקיים הליך פלילי או משמעת באותו העניין, יובאו בחשבון מבחני העזר הבאים:

(1) **חומרת המעשה בהתחשב במכלול נסיבות המקרה.** בהקשר זה, יש לבחון, בין היתר, האם המעשה נעשה אגב הפעלת סמכות בנסיבות של "פעולה מתגלגלת", ב"להט האירועים" ותוך גלישה לשולי הסיכון המקצועי שלו חשוף העובד, שאז תגבר הנטייה לייצג את העובד; או שמדובר במעשה פסול מתוכנן – שנעשה בקור רוח, שאז תפחת הנטייה לייצוג העובד. כך למשל, תגבר הנטייה לייצג שוטר במקרה של ירי המתבצע תוך סטייה מהוראות הפתיחה באש, אבל אגב הפעילות המבצעית וב"להט האירועים" וככל שהסטייה מהוראות הפתיחה באש קטנה יותר. לעומת זאת, כאשר שוטר מתבטא כלפי אדם הנמצא בתחנת המשטרה בצורה גזענית או משפילה, תפחת ההצדקה לייצוג העובד.

(2) **היסוד הנפשי של העובד בעת ביצוע המעשה.** יסוד נפשי של רשלנות יגביר את ההצדקה לייצוג העובד, ואילו יסוד של זדון – יפחית הנטייה לייצוג.

(3) **האם מעשה עובד המדינה נעשה על רקע התנהגות בעייתית מצד התובע כלפיו.** ככל שקדמה להתנהלות הפסולה של עובד המדינה התנהגות שלילית מצד התובע, דוגמת התגרות, או התנהגות שהיה בה כדי לפגוע בעובד המדינה או במילוי תפקידו, תגבר הנטייה לייצוג העובד. כך, למשל, כאשר התובע התנגד לחיפוש או הכה את עובד המדינה בטרם פעל עובד המדינה נגד התובע.

(4) **היות התובע במצב פגיע מיוחד עובר למעשה.** ככל שהתובע היה במצב פגיע או מוחלש בעת ביצוע המעשה של עובד המדינה, הדבר עשוי להוות שיקול נגד ייצוג עובד המדינה. כך למשל, כאשר מבוצע ירי לעבר אדם פצוע או תקיפה של אדם הכבול באזיקים, תפחת הנטייה לייצוג עובד המדינה.

40. אין במבחנים אלה כדי למצות. מדובר, כאמור, במבחני עזר בלבד, ויש לבחון כל מקרה לפי נסיבותיו.

ד. ניגוד עניינים

41. הפרקליטות לא תייצג את עובד המדינה גם בכל מקרה אחר שבו מתקיים חשש לניגוד עניינים בין המדינה ובין עובד המדינה, וזאת גם אם המדינה אינה נתבעת בהליך. בכלל זה במקרה שבו עובד המדינה רוצה/יכול לטעון טענת הגנה אשר אינה מתיישבת עם עמדת/אינטרס המדינה.

42. יובהר בהקשר זה כי היועץ המשפטי לממשלה והפועלים מטעמו מייצגים בראש ובראשונה את המדינה, וזאת גם כאשר המדינה אינה נתבעת באופן פורמאלי. כאשר נתבע עובד מדינה, בין אם המדינה נתבעת בנוסף ובין אם לאו, ייצוג העובד נעשה לצד ייצוג המדינה. בכל מקרה של ניגוד עניינים בין עובד המדינה לבין המדינה, הפרקליטות תייצג את אינטרס המדינה בלבד, ותהיה מנועה מלייצג את העובד.

43. אם דבר קיומו של חשש לניגוד עניינים התברר תוך כדי ניהול ההליך - יופסק הייצוג על ידי הפרקליטות.⁵ החלטה על הפסקת ייצוג כאמור טעונה אישור המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים). פניה למשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים) תעשה תוך התייעצות עם מרכז תחום נזיקין בפרקליטות המדינה ועם הגורם המטפל מטעם המשרד הממשלתי הרלוונטי, ועל דעת פרקליט המחוז.

⁵ זאת, בהתאם לכלל 13 לכללי האתיקה ולתקנה 473 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (ביום 5.9.2019 עתידות להיכנס לתוקפן תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, במסגרתן מוסדר הנושא של הפסקת ייצוג בתקנה 172).

ה. הוראות נוספות במקרה שהוחלט שלא לייצג את העובד

44. הוחלט כי אין מקום לייצג את עובד המדינה, או סירב עובד המדינה לתנאי הייצוג שעליהם הוחלט בעניינו, יסב הפרקליט את תשומת לבו של הלשכה המשפטית של המשרד הממשלתי הרלוונטי לנוהל הועדה להשתתפות המדינה בהוצאות הגנה של עובדי המדינה, הקבוע בפרק 43.7 להוראות תקנון שירות המדינה (התקשי"ר), כדי שהנוהל יובא לידיעת העובד. בהתייחס לשוטרים וחיילים תוסב תשומת הלב של היועץ המשפטי לנהלים הפנימיים הנוגעים לאפשרות לקבלת השתתפות בהוצאות משפטיות.⁶ אין באמור בהנחיה זו כדי לפגוע באמור בנוהל הנ"ל, ובנהלים הפנימיים האמורים, המתייחסים להגנה משפטית והשתתפות בהוצאות משפטיות כאשר הייצוג נעשה שלא על ידי הפרקליטות.
45. במקרים שבהם הוחלט שלא לייצג את העובד, והמדינה נתבעת בהליך אף היא, ייבחן האם יש מקום לשלוח לעובד הודעת צד שלישי. החלטה כאמור טעונה התייעצות עם היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי הרלוונטי ואישור המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים). פניה למשנה לפרקליט המדינה בעניין תעשה בהתייעצות עם מרכז תחום נזיקין במחלקה האזרחית בפרקליטות המדינה ועל דעת פרקליט המחוז.
46. הסתיים הליך פלילי או משמעותי נגד העובד בגין מעשה שבגינו הוגשה התביעה האזרחית, תוך דחיית טענות שעל בסיסן הוחלט שלא לייצגו - תבחן המדינה, ככל שפנה אליה העובד בעניין, ובהתאם למכלול נסיבות המקרה, האם יש מקום כי היא תשיב לעובד, באופן חלקי או מלא, את הסכום בו חוייב בפסק הדין, ככל שחוייב, ואת עלויות הייצוג או חלקן.
47. יוצג העובד בנפרד ולאור קביעות פסק הדין התברר כי נסיבות המקרה הן כאלה שהיה מקום לייצגו - תבחן המדינה, ככל שפנה אליה העובד בעניין, ובהתאם למכלול נסיבות המקרה, האם יש מקום כי היא תשיב לעובד, באופן חלקי או מלא, את הסכום בו חוייב בפסק הדין, ככל שחוייב, ואת עלויות הייצוג או חלקן.
- ו. כיסוי החבות**
48. ככלל, עת הפרקליטות מייצגת את עובד המדינה, המדינה גם נושאת בתשלום לתובע, ככל שהושת.
49. לצד כך, תיתכנה נסיבות שבהן המדינה תדרוש מהעובד לשאת באופן מלא או חלקי בתשלום שיושת בתיק לטובת התובע, אם יושת, או בתשלום סכום שיוסכם עליו בפשרה, ככל שתתגבש, כתנאי לייצוגו. כך למשל יכול שדבר זה יקרה בתיקים שבהם בגין עילת התביעה האזרחית הועמד העובד לדין פלילי או משמעותי והורשע.

⁶ ראו פקודת מטה ארצי 06.03.02 בדבר זכות שוטר לסיוע משפטי; פקודת מטכ"ל 35.0814 בדבר סעד משפטי ופקודת מטכ"ל 33.0144 בדבר נזקים לגוף ולרכוש – טיפול בתביעות, נוהל דיווח וחקירה.

50. לצורך בחינת השאלה האם יש מקום להעמיד כלפי עובד המדינה דרישת השתתפות בתשלום לתובע כתנאי לייצוגו בהליך על ידי הפרקליטות, וכן לצורך קביעת גובה התשלום שיידרש, יש להסתייע במבחני העזר הבאים:

(1) **חומרת המעשה בהתחשב במכלול נסיבות המקרה.** בהקשר זה, יש לבחון, בין היתר, האם המעשה נעשה אגב הפעלת סמכות בנסיבות של "פעולה מתגלגלת", ב"להט האירועים" ותוך גלישה לשולי הסיכון המקצועי שלו חשוף העובד, שאז ההצדקה לדרישת ההשתתפות, כל שכן השתתפות משמעותית, יתכן שתפחת; או שמדובר במעשה פסול מתוכנן – שנעשה בקור רוח, שאז ההצדקה לדרישת השתתפות תגבר.

(2) **אם עובד המדינה הועמד לדין פלילי או משמעתי עקב מעשהו, והליך זה הסתיים בהרשעה, יש לבחון אם וכיצד העונש שהוטל במסגרת ההליך משפיע על דרישת התשלום.** הטלת עונש קל, דוגמת אזהרה, או נזיפה בלבד, בהליך משמעתי, בדרך כלל מצביעה על קלות המעשה ועל כן, ככלל, גם על הצדקה פחותה להטלת השתתפות בתשלום על הנתבע במישור האזרחי. לצד כך, במקרים מסויימים, יתכן שההקלה עם המורשע בעונשו נעשתה משיקולים הקשורים בהליך הפלילי/המשמעתי, שאזי יש לבחון את הרלוונטיות שלהם לשאלת דרישת ההשתתפות. ככלל, יש לבחון כל מקרה לגופו בהקשר זה. הטלת עונש של מאסר, הרחקה מהשירות, וכיו"ב, בדרך כלל מלמדת על חומרת המעשה ועשויה להצדיק דרישת השתתפות בתשלום לתובע. מאידך גיסא, במקרים מסויימים, העונש הפלילי מייצר הרתעה ראויה מספקת, ובמכלול נסיבות העניין יתכן שאין להוסיף על כך גם דרישת השתתפות מלאה או חלקית בתשלום לתובע. כן יש לבחון האם העובד חוייב במסגרת ההליך הפלילי בקנס כספי או בפיצוי למתלונן, ואם אכן שילם את שהוטל עליו, שאזי עשוי הדבר להפחית את ההצדקה לדרישת ההשתתפות, ולהשפיע על גובה ההשתתפות.

(3) **היסוד הנפשי של העובד בעת ביצוע המעשה.** יסוד נפשי של כוונה לגרום נזק/זדון, יגביר את ההצדקה לדרישת השתתפות.

(4) **האם מעשה עובד המדינה נעשה על רקע התנהגות בעייתית מצד התובע כלפיו.** ככל שקדמה להתנהלות הפסולה של עובד המדינה התנהגות שלילית מצד התובע, דוגמת התגרות, או התנהגות שהיה בה כדי לפגוע בעובד המדינה או במילוי תפקידו, הדבר עשוי להפחית את ההצדקה לדרישת ההשתתפות או להפחית סכום ההשתתפות. כך, למשל, כאשר התובע התנגד לחיפוש או הכה את עובד המדינה.

(5) **היות התובע במצב פגיע מיוחד עובר למעשה.** ככל שהתובע היה במצב פגיע או מוחלש בעת ביצוע המעשה של עובד המדינה, הדבר עשוי להגביר את ההצדקה לדרישת השתתפות ולהעלות גובהה.

(6) **נסיבות אישיות של העובד.**

אין במבחנים אלה כדי למצות, ומדובר כאמור במבחני עזר בלבד, ויש לבחון כל מקרה לנסיבותיו.

51. ההחלטה בדבר חיוב בהשתתפות בתשלום וגובהה תתקבל בהתייעצות עם היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי הרלוונטי ועם מרכז תחום נזיקין במחלקה האזרחית בפרקליטות המדינה, והיא טעונה אישור פרקליט מחוז. בשנתיים הראשונות מיום פרסום הנחיה זו יידרש גם אישור משנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים) להחלטה שתתקבל על מנת להבטיח גיבוש מדיניות אחידה. פניה למשנה לפרקליט המדינה תעשה באישור פרקליט המחוז ותוך התייעצות עם מרכז פורום נזיקין במחלקה האזרחית.

52. מצאה הפרקליטות כי יש להתנות את ייצוג העובד בהתחייבותו להשתתפות בתשלום לתובע, אם יושת כזה, התניה זו תוצג לעובד **מראש ובכתב**, בטרם ייצוגו וכתנאי לייצוגו, וכך גם באשר לגובה ההשתתפות. ככל שבמהלך ניהול ההליך התבררה למדינה תמונה עובדתית שונה מזו שהייתה ידועה למדינה בעת החלטתה לייצג את העובד, באופן שעשוי להצדיק העמדת דרישת השתתפות בתשלום (כשדרישה כזו לא הוצגה מראש), או כשהתמונה שנגלתה עשויה להצדיק העלאת גובה ההשתתפות (כשדרישת השתתפות כן הוצגה מראש), יובא העניין לפני המשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים) לשם החלטה, בשים לב למכלול נסיבות העניין.⁷ פניה למשנה לפרקליט המדינה (עניינים אזרחיים) תעשה תוך התייעצות עם מרכז תחום נזיקין בפרקליטות המדינה ועם הגורם המטפל מטעם המשרד הממשלתי הרלוונטי, ועל דעת פרקליט המחוז.

ז. שונות

53. בתיקים המטופלים בפיקוח היחידה לאכיפה אזרחית או על ידיה, הרי שבמקום אישור פרקליט מחוז הנדרש בהנחיה זו, יידרש אישור מנהל היחידה לאכיפה אזרחית.

⁷ בכלל זה תינתן הדעת גם לכללי האתיקה, כאשר הפסקת ייצוג, ככל שיוחלט על כך, תעשה בהתאם לכלל 13 לכללי האתיקה ולתקנה 473 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (ביום 5.9.2019 עתידות להיכנס לתוקפן תקנות סדר הדין האזרחי התשע"ט-2018, במסגרתן מוסדר הנישוא של הפסקת ייצוג בתקנה 172).

ייפוי כוח

אני הח"מ _____, מס' ת"ז _____, נותן/נת בזה ייפוי כוח והרשאה לפרקליטים מפרקליטות המדינה על שלוחותיה להיות באי כוחי בתובענה שבת"א. _____, אשר הוגשה נגדי ע"י _____, בבית המשפט ה _____ ב _____.

1. הריני לאשר כי הובא לידיעתי כי ייצוגי על ידי פרקליט מפרקליטות המדינה, כבא-כוח היועץ המשפטי לממשלה, הינו בהתאם לסמכות הנתונה לבא-כוח היועץ המשפטי לממשלה לפי פקודת סדרי הדין (התייצבות היועץ המשפטי לממשלה) [נוסח חדש].

2. הריני לאשר כי הובא לידיעתי שהפרקליטות הינה באת-כוח המדינה, גם כאשר הפרקליטות מייצגת עובד מדינה, וזאת בין אם המדינה נתבעת באופן ישיר ובין אם לאו. כפועל יוצא מכך, ייפוי כוח זה ניתן כייפוי כוח לבא-כוח היועץ המשפטי לממשלה, על כל המתחייב מכך, ובכלל זה:

א. כפיפות לעמדה המשפטית של היועץ המשפטי לממשלה, להנחיות היועץ המשפטי לממשלה, להנחיות פרקליט המדינה ולהנחיות המשנה לפרקליט המדינה.

ב. העמדה שתוצג בשמי בבית המשפט תתיישב עם עמדת המדינה ועמדת היועץ המשפטי לממשלה.

ג. בכל מקרה שבו יוברר כי קיים ניגוד עניינים ביני לבין המדינה, הפרקליטות תייצג את אינטרס המדינה בלבד, ובמקרה כזה הפרקליטות תחדל מלייצג אותי, אלא אם יוסכם על המשך ייצוגי על אף האמור ובהתאם למוסכם.

ד. כל מידע שאמסור לפרקליטות לא יהיה חסוי מגורמי המדינה. למען הסר ספק, אני מצהיר בזה על ויתורי על כל טענה לחיסיון כלפי המדינה.

3. בזאת נמסרות לבאי-כוחי כל הכוחות והסמכויות שלפי החוק אפשר למסור לבאי-כוחי בעניין משפטי, ובכללן:

א. להגיש כל בקשה, כתב הגנה, התנגדות, תגובה, עמדה, בקשה למתן רשות לערער, ערעור, הודעה, תובענה או כל כתב בי-דין ו/או הליך אחר הנוגע או הנובע מההליך הנ"ל ללא יוצא מן הכלל; ואולם, הגשת תביעה או תביעה שכנגד בשמי-שלי, תהיה כפופה למתן הסכמתי מראש ולאישור היועץ המשפטי לממשלה;

ב. לקבוע את קו ההגנה המשפטי ואת העמדה המשפטית שתוצג בפני בית המשפט בכתבי הטענות ובדיון, ובכל הליך אחר הקשור אליהם, ולנהל את ההליך בדרך שתראה לבא-כוחי;

ג. לייצג אותי בפני כל ערכאה בעניין הנ"ל;

ד. לפעול לדחיית או למחיקת התביעה נגדי, ללא צורך בקבלת הסכמתי עובר לכך;

ה. להתפשר בכל עניין הנוגע או הנובע מהעניינים האמורים לעיל, ולחתום על הסדר פשרה כזה בביהמ"ש או מחוצה לו, ובלבד שאין בו כדי להטיל חבות כלשהי עלי; הסדר המטיל חבות אישית עליי טעון מתן הסכמתי מראש.

1. לגבות את סכום התביעה או כל סכום אחר בכל עניין מהעניינים הנ"ל לרבות הוצאות משפט ושכר טרחת עו"ד, כאשר מוסכם כי כל סכום שייפסק לזכותי יהיה שייך למדינה, ואני ממחה לה בזאת את הזכות לגבות כל סכום שייפסק לזכותי.
2. לקבל בשמי כל מסמך וחפץ ולתת קבלות, וכתבי שחרור, כפי שבא-כוחי ימצא לנכון ולמתאים; להוציא לפועל כל פסק דין או החלטה או צו ולנקוט כל פעולה במסגרת הליכי הוצאה לפועל; ולנקוט כל הצעדים שימצאו לנכון ולמועיל בקשר עם המשפט הנ"ל.
4. הנני מאשר כי ככל שייפסקו הוצאות לזכותי- ייגבו ההוצאות לקופת המדינה.
5. הובא לידיעתי כי הפרקליטות רשאית להפסיק את ייצוגי בכל מקרה של חילוקי דעות ביני לבין הפרקליטות וכן בכל מקרה של שינוי נסיבות שיביאו את הפרקליטות לידי החלטה שאין באפשרותה להמשיך לייצגני.
6. הובהר לי, כי ייצוגי על ידי הפרקליטות ובכלל בתנאים המפורטים לעיל בפרט, מתבסס על ההנחה כי הגרסה שמסרתי בטרם הענקת הייצוג, ביחס לטענות המועלות בכתב התביעה, היא גרסת אמת, וכי פעלתי בתום לב בעניין המעשים או המחדלים המיוחסים לי בכתב התביעה, אף אם יתברר שמעשיי עולים כדי עוולה או פגיעה בזכות.
7. ככל שבשלב מאוחר יותר של ההליך יתברר כי אין אמת בגרסה שמסרתי וכי גרסה זו נמסרה על ידי בידעה כי אינה אמת ו/או אם יתברר כי פעלתי בחוסר תום לב בעניין המעשים או המחדלים המיוחסים לי בכתב התביעה, הפרקליטות רשאית להחליט, לפי שיקול דעתה, להפסיק את המשך ייצוגי על ידה. בכל מקרה, הפרקליטות רשאית להתנות את המשך הייצוג כפועל יוצא מהנתונים החדשים שהתבררו.
8. הנני מתחייב לסייע לפרקליטות בניהול ההליכים, ככל שאתבקש, והוסבר לי שהסכמת הפרקליטות לייצוגי מותנית בשיתוף פעולה מלא שלי עם הפרקליטות בניהול ההליך.
9. ידוע לי, והובהר לי, כי אין עלי חובה להיות מיוצג על ידי הפרקליטות, וכי אני רשאי לבחור להתקשר עם עו"ד באופן עצמאי ועל חשבוני. כן הובהר לי כי לעניין הגשת בקשה להשתתפות בהוצאות משפטיות, עלי לפעול בהתאם לנוהל הגנה משפטית והשתתפות בהוצאות משפטיות לעובדי המדינה כקבוע בפרק 43.7 לתקשי"ר, ולעניין חיילים ושוטרים בהתאם לפקודת מטכ"ל ולפקודות המטה הארצי הרלוונטיות.
10. הובהר לי, כי הייצוג ניתן לי בכפוף להצהרותיי דלעיל.

ולראיה באתי על החתום.

תאריך: _____
חתימה: _____

אני, עו"ד _____ מ"ר _____ מאשר/ת בזאת את חתימתו של _____ לפני.